

Stopem napříč válčícím Súdánem SLOVO MUŽE

Pohodová cesta Súdánem plná kvalitní kávy, čaje a vodních dýmek se rychle zkomplikovala. V Chartúmu, kam se v roce 1991 přesunul Bin Ládin, stále působí teroristické organizace a Míša s Ondrou museli prchnout před jejich nevídaným zájmem.

Brzy ráno, ještě za tmy, je slyšet hluk a povyk. Stovky lidí netrpělivě čekají na vlak. Říkám si, co budou ty stovky lidí dělat ve Wádi Halfě, rekreační středisko to zrovna není a sotva tam všichni bydlí. Odpověď je jednoduchá. Jsou to lidé, kteří míří za lepším životem do Evropy. Každý týden jeden plný vlak. Pováštinou lidé, kteří prchají z válečných oblastí, ale i lidé z jiných zemí jižně od Súdánu. Někteří dojedou až do cíle. Mnoho jich skončí v uprchlických táborech

JEDNI Z MNOHA

Dnes jsme součástí migrační vlny stovek lidí mířících do Wádi Halfy, tedy pokud se nám podaří dostat se do vlaku. V půl šesté ráno k nám přichází nějaký voják. Představuje se a říká, že slibil Ibrahimovi zajistit pro nás místo ve vlaku. Máme jít s ním. Tady se tedy sliby opravdu drží. Před posledním vagonem dlouze a emotivně diskutuje s někým, kdo patrně patří k posádce vlaku. Nakonec si podávají ruce a z toho už poznáváme, že dnes tímto vlakem odjedeme. Přebírá si nás muž v košili, který s námi kráčí na druhý konec vlaku. Tam nás podobným způsobem předává dalšímu. Teprve tento člověk, jménem Ahle Laot, nás vede do vlaku. Vytýčuje nám dva čtverečné metry podlahy na chodbě mezi toaletou a kupé pro posádku. To bude naše místo, na následujících 50 hodin jízdy. Na začátku všeho byl stisk ruky architekta Mahmouda a vojáka Ibrahima. Slovo se prostě musí dodržet.

Ptáme se Ahle Laota na cenu jízdenky. Ten ale namítá, že jízdenky už nejsou, takže nic platit nebudeme. Kolem osmé hodiny ranní se vlak dává do pohybu a my opouštíme Chartúm. Vlak je opravdu dlouhý, má několik desítek vagonů a na každé místo jsou dva až tři pasažéři. Také chodby jsou zcela zaplněné, a to dokonce i prostor mezi vagony, kde je alespoň trochu možné sedět nebo stát. Nad hlavami čteme nápis „Nevyklánějte se z oken“, a to v češtině. Nad ním je to samé v arabštině a vedle cedulky v plastu vyryto J 6, 35. Ano, je to starý vlak české výroby. Dotek domova.

na Maltě, na Sicílii, v Turecku a v Řecku. Některé cestou naverbují teroristé, jiní se usadí v tranzitních zemích, třeba v Egyptě. Poslední dobou se také čím dál častěji tito migranti stávají terčem útoků obchodníků s lidskými orgány.

ZTRACENÁ POINTA

Přestože je vlak přeplněn, panuje tady příjemná, přátelská atmosféra. Žádné tlačení ve záchoď, žádné hádky. Vlak už má nejlepší léta, asi tak čtyřicet let, za sebou, ale důležité je, že stále jede. Přisedá k nám Ahle Laot a dáváme se do řeči. Miluje vtipy a snaží se, jak nejlépe umí, aby nám je co nejvěrněji těmi několika slovy, co anglicky umí, vyložil. Bohužel se nám zatím nepodařilo ani jednou se zasmát. Nebylo jasné, kdy to bylo vtipné. Buď je to jeho mizernou angličtinou, nebo, a to spíše, kulturní bariérou. Súdánský humor je asi dost osobitý. Ahle Laot se vždy po vtipu tak hlasitě rozesměje, že to dominovým efektem chytne celou chodbu. Jen na nás to nějak ne a ne zapůsobit. Přidáváme jeden český vtip, ale tentokrát se my nesetkáváme s pochopením. Chodba nechápavě hledí, jako by ti lidé chtěli z mých úst vytáhnout ještě nějakou pointu. Ta už ale byla.

Čekají nás dva dny a dvě noci jízdy. Podobnou porci už jsme několikrát zazili. Ve vlaku se to dá bez problému vydržet. Mno-

Foto: Wellwerth Imagery - Adobe stock; Ondřej Havelka

hem horší je to v autobuse. To jsme zažili zatím čtyřikrát, a pokud už to v životě nezapomeneme, budu rád, dokonce moc rád. Po šesti hodinách jízdy vlak najednou staví. Zvedáme se, abychom se podívali z okna, co se děje. Jsme uprostřed pouště, kolem nás není nic jiného než písek. Lidé pomalu vystupují z vlaku, do stínu vrženého vagonů rozprostírají koberce a za chvíli už na nich polehávají. Posádka připravuje vodní dýmky a rozlévá pasažérům čaje a kávy. Pochopili jsme, že se jedná o přestávku k odpočinku od dlouhé cesty. Lokomotiva zmlkla, ustaly hlasité nárazy vagonů jednoho o druhý a rozhostilo se pouštní ticho. Jsme někde na Sahaře. Lidé ve volných dželábích a barevných šatech veesele diskutují, pokuřují a popíjejí kávu a čaj. Příjemný odpočinek v poušti trvá hodinu. Něco tak lidského jsem ještě nikdy ve vlaku nezažil.

Zásoby vody na Zemi

DOMINIK RUBÁŠ

Z minulého dílu našeho povídání o vodě již víme, co je to „hydrosféra“. Pokud si nemůžeme vzpomenout, připomeňme si, že hydrosféra je veškerá vodní hmota na naší planetě. Může být ve všech třech skupenstvích a vyskytovat se na zemském povrchu, pod ním, ale i v zemské atmosféře.

S vodou jsme v kontaktu neustále, i když žádnou třeba nevidíme. Nejenže je obsažena v našem těle (50–60 % z celkové hmotnosti dospělého jedince a dokonce 70–80 % z celkové hmotnosti narozeného dítěte), ale zároveň jsme neustále obklopeni vodou neviditelnou – vodní párou ve skupenství plynném. Nejvíce vody na Zemi je ovšem v kapalném skupenství.

Podle vědců jsou celkové zásoby vody na Zemi asi 1,4 miliard km³, přičemž do 1 km³ se vejde bilion litrů! Asi nikoho nepřekvapí, že nejvíce vody (a to slané) je vázáno v oceánech a mořích – více než 97 % veškerých zásob. Na ostatní vodu (sladkou) zbývají pouhá necelá 3 %. A v jakých formách se tato sladká voda vyskytuje? Zhruba ze tří čtvrtin se jedná o vodu vázanou v ledovcích a ve sněhu. Zbýlá čtvrtina je poté voda podpovrchová, kterou pijeme např. z pramenů. Pozorného čtenáře asi zarazí, že nebyla zmíněna sladká voda povrchová.

Voda všech řek, nádrží, rybníků... Její zásoby jsou totiž v rámci celkového objemu naprosto zanedbatelné. Ač se to zdá k nevíře, na veškerou sladkou povrchovou vodu připadá z celkových zásob sladké vody na planetě pouhých necelých 1 %!

Vážme si pitné vody. To, že jí máme dostatek, není samozřejmostí. Je obrovským darem. Příklad se podíváme do míst, kde lidé naopak trpí nedostatkem pitné vody.

Foto: powerstock, masterzphoto - Adobe stock

SLUNCE

Většina z nás asi zaznamenala krásný astronomický zážitek tohoto podzimu – přechod planety Merkur přes sluneční kotouč. Tedy pokud byly dobré podmínky. Autor tohoto článku měl již vše připravené k pozorování, a když už to mělo začít, tak... tak se obloha zatahla a nebylo vidět vůbec nic. Snad za třináct let to bude lepší, dá-li Bůh. Alespoň že díky dnešním technologiím je možné se podívat na internetu na množství fotografií a videí této události.

V minulém povídání jsme si něco pověděli o naší nejbližší hvězdě – Slunci. Dnes bychom ještě chvíli pokračovali. Například průměrný poloměr je skoro 700 tisíc km (695 997), to je docela dost, takže Země je 109,2× menší, tedy pokud bychom si vytvořili model Slunce o průměru 1 metr, pak by naše Země nedosahovala velikosti ani jednoho centimetru. Podobně i hmotnost: kdybychom Slunce položili na obří váhu, dostali bychom výsledek 1 989 100 × 10³⁴ kg (ta 24 v horním indexu za desítkou znamená, že za ní napíšeme ještě 24 nul – to už je docela dlouhé číslo.) Pro představu, Země je 333 000× lehčí než Slunce. A to je tato hvězda ve vesmíru spíše ta menší. Pokud by to bylo možné a na Slunci by chtěl někdo přistát, tak aby mohl zase odletět zpět, musel by vyvinout tzv. únikovou rychlost více než 617 km za sekundu (na Zemi je to „jen“ 11,2 km/s).

Pro srovnání, např. hvězda Betelgeuze v zimmém krásném souhvězdí Orionu (ta vlevo nahoře) je tak velká, že kdybychom Slunce umístili do jeho středu, potom by se všechny planety až po obřích Jupitera pohybovaly uvnitř této hvězdy. Objem této hvězdy byl vypočítán, že je miliardkrát větší než Slunce. A to pořád není ta největší hvězda ve vesmíru.

V minulém čísle jsme si pak řekli, co je třeba bezpečně pozorovat na Slunci – sluneční skvrny. To jsou oblasti ve sluneční fotosféře, které se jeví jako tmavé skvrny na disku. Ono je to jen zdánlivé, protože je to oblast s teplotou „jen“ asi 4000 stupňů na rozdíl od okolí, kde je více než 5800 stupňů. Délka trvání tohoto úkazu je od několika hodin u těch nejmenších, až po několik měsíců pro ty největší. Někdy jsou ty největší viditelné pouhým okem, ale jak jsme si řekli posledně, do Slunce se nikdy nedíváme přímo. Tyto skvrny jsou vlastně silné magnety na povrchu Slunce a při prudkém uvolnění magnetické energie pak dochází k nádherným slunečním erupcím (výtryskům), které jsou několikanásobně větší než naše planeta. Zkuste se podívat na některé internetové stránky o astronomii, kde naleznete nádherné fotografie nebo i videa Slunce a jeho aktivity.

redakce